

Detta är en sammanställning av tänkbara områden för granskning som nått Asylkommissionen från flera olika källor. Listan är sammanställd inför kommissionens arbetsmöte 190819 och därefter kompletterad i enlighet med kommissionens synpunkter.

Iakttagelserna kan fördelas på några huvudområden:

Bedömningen av olika skäl för uppehållstillstånd

Procedurfrågor

Mottagande och sociala rättigheter

Återvändandeprocessen

Den politiska aspekten. Vad var det som hände 2015. Hur har spelet gått till sen dess?

Skäl för uppehållstillstånd.

Vi har fått en rad önskemål om att granska vissa asylbedömningar, både i enskilda fall och allmänt. Gemensamt är att man anser att beviskraven är orimliga eller motstridiga.

Vi skulle också kunna granska svenska rättstillämpares förhållningssätt till UNHCR:s ställningstaganden, Flera tar upp bedömningen av säkerhetsläget i Afghanistan, men även Libyen är ett exempel.

Tillämpning av internflyktalternativ.

Tillförlitlighetsbedömningar, såsom hur konvertiter bedöms, HBTQ-skäl, kvinnors asylskäl. Kriterierna skulle kunna granskas i förhållande till internationell praxis och rörande en eventuell praxisglidning i Sverige, exempelvis vad det spelar för roll att fokusera på personens egna reflektioner över sin konversion eller sin sexuella läggning.

Hur följer Sverige tortyrkonventionen? - Se nedan om rapporter som tas fram inom vården, det kan finnas underlag.

Frågan om vad som är ett säkert land. Det finns udda omöjliga fall till olika länder men också större grupper som yazidierna från Syrien som anses kunna bosätta sig i Armenien.

Har återtagandeavtal (Sveriges och EU:s) och liknande överenskommelser betydelse för säkerhetsbedömningen, bedömningen av internflykt och liknande? Se även om återtagandeavtal under rubriken Återvändande.

Vilka effekter har möjligheten av att få permanent uppehållstillstånd genom arbete. Utsatthet på arbetsmarknaden på grund av incitamentet att få PUT - och möjlighet till familjeåterförening. Vad ser de fackliga organisationerna?

Vad händer när man blandar in rättsliga koncept från ett annat område (arbetsrätt) och applicerar på asylrättsområdet?

Möjligheten att beakta ömmande omständigheter och att ge barn permanent uppehållstillstånd.

Konflikten mellan omhändertagande i Sverige och i hemlandet. Våld inom familjen - kanske i samband med den utdragna proceduren - leder till ingripande. Men vid utvisning avbryts placeringar och familjen skickas hem tillsammans, barnen med den eller de föräldrar som bedömts olämpliga i Sverige.

Limbo-situationer

Detta avser statslösa och andra grupper som får utvisningsbeslut som inte går att verkställa oavsett deras eget agerande.

Har de statslösas situation förvärrats av de tillfälliga tillstånden? Ref MiÖD senaste ställningstagande att verkställighetshinder inte kan beaktas i grundärendet.

LMA-lagens förändring som satt denna grupp i en extremt utsatt situation. Vi har flera hjärtslitande vittnesmål.

Personer som är i limbo genom utvisningsbeslut inom EU som mottagarlandet inte godkänner.

Det finns detaljexempel på olika omöjliga eller motstridiga krav på medverkan.

Statslöshet är i sig ett område att granska.

Familjesplittring

Finns det en skärpt praxis för vad en "familj" ska tåla, till exempel hur lång tid ett litet barn kan separeras från förälder? Ska en familjemedlem som inte får visum till familjens hemland ändå krävas resa och försöka ta sig in?

Ska småbarn utvisas när mamma får stanna?

Hur drabbar försörjningskravet? Vilka familjer splittras? Detta gäller bl.a. kvotflyktingar. Informationen, beräkningsgrunderna, tremånadersregeln.

Hur tas info in om situationen i ansökningslandet, personens hälsotillstånd och dylikt in från de sökande? Hur ska annars bedömning göras i förhållande till konventionsåtagande?

Ensamkommande, ordnat mottagande:

Två problemställningar

1) Vad är ett ordnat mottagande

(Utvisad storebror, okänd morbror, den släkting personen flytt från?)

2) Vad händer om ett ordnat mottagande inte kan identifieras?

I båda fallen har en kraftig glidning skett i praxis, i flera steg.

Praxis i bemärkelsen hur det faktiskt går till är att EK med "påstått ordnat mottagande" (mitt uttryck) idag får utvisningsbeslut med fem månaders tidsfrist för frivilligt återvändande, och

att denna tidsfrist ofta inte förlängs vilket gör att det minderåriga barnet får återreseförbud, samtidigt som handläggare uttrycker situationen som att det inte finns ordnat mottagande och därför kan inget återvändandearbete påbörjas.. Migrationsverket tar uttryckligen inget ansvar för utredning av mottagandet.

Se även statistik för EK, nedgång från ca 85% till 65% ärenden prövade i sak. En större andel av dem som får UT får det pga skyddsbehov.

Glidning i bedömning?

Varför får allt högre procent från Afghanistan avslag trots ingen ändring i lagarna?

Varför får allt högre procent EK avslag utan lagändring?

Hur kan glidningar som vi tror oss se granskas - inte gärna genom uttag som bara består av de misstrodda.

Finns det belägg för att avslag grundas på bristande, felaktiga, förbisedda sakförhållanden och fakta?

Finns det belägg för systematik i den typen av missförhållanden?

Har bedömningen av barn generellt förskjutits?

Nya gymnasielagen

Olika aspekter av godtycklighet

Godtyckligheten i datumgränserna. Flera fall med syskonpar

Migrationsverket och domstolarna tillämpar datumgränserna olika

Godtycke vad gäller bedömning i att ha försökt styrka identitet.

Godtycke i vad det leder till då en ålder återfås eller ärende återförvisas

Godtycke beroende på lokala möjligheter att komma in på rätt utbildning

Ingen vet vilka utbildningar som räknas, vilka jobb som räknas vid förlängning

Andra brister

Funktionshindrade har inte utretts och får ingen chans att klara skolan

Handläggningstiderna i domstol stöter ut både dem som hinner ta studenten och dem som inte hinner börja nationellt program eller yrkesprogram

Orimliga krav på arbete nästa steg

TUT enligt NGL kan nekas eller rivas upp då en åldersuppskriven person lyckas få id-handlingar verifierade som visar att han var minderårig då utvisningsbeslutet togs - trots att han på grund av just den felaktiga åldersbedömningen fortfarande har drabbats som vuxen.

Luckor i lagstiftningen och märkliga lagtolkningar som gjort att ansökande hamnat utanför sociala rättigheter samt att den som påtalat v-hinder straffats extra.

Återvändandeprocess fortsätter samtidigt med ansökningsprocedur.

De sociala problemen spelar sedan in i tillämpningen av NGL. Barn som hamnade på gatan redan med ålderssuppskrivningen har hamnat i missbruk, kriminalitet. De får nu TUT enligt NGL men finns ingen förståelse för hur de ska klara studierna.

Problem med tillgång till sociala rättigheter för dem som fått TUT enligt NGL

Ett ämne i sig att granska hur rättsliga ställningstaganden tas bort och skrivs om och hur praxis utvecklats.

Kommentar till ämnen som rör "skäl".

Iakttagelserna handlar inte särskilt mycket om bedömningen i sig, bortsett från bedömningen av säkerhetsläget i Afghanistan. Betydligt mer om hur det går till att bedöma, oförutsebarhet, beviskrav, tillförlitlighetsbedömningar, eller som för NGL hela lagbygget med godtyckligheten inbyggd.

Dessutom gäller den största bulken av iakttagelser önskemål om granskning som direkt handlar om proceduren, som visas i det följande.

Asylutredning, kommunikation

Det finns en uppsjö av vittnesmål om asylproceduren:

- felfinneri i asylutredningar,
- kraftfulla berättelser som inte tas på allvar,
- märkliga intervjufrågor
- förfalskningar, som framträder genom jämförelse av inspelning och protokoll.
- dålig tolkning, okunniga eller manipulerande tolkar som tillåts fortsätta i nya mål,
- icke fungerande offentliga biträden,
- icke fungerande gode män,
- intervjuer som havererat till exempel vid den sökandes sammanbrott,
- standardformuleringar i beslut som inte stämmer med det individuella fallet.

Utmaning: Hur angripa detta på ett vetenskapligt sätt. Själva proceduren behöver granskas utan att granskningen kan avfärdas med att den sökandes missnöje beror på avslaget.

Vi har fått flera konkreta förslag till ämnen som rör ovan missförhållanden.

- En barnutredning. Hur beaktas barns rättigheter och barnkonventionen i utredningarna?
- hur går intervjuer av kvinnor till, hur tillämpas rätten till enskild intervju, kvinnlig tolk osv
- hur utreds asylskäl baserat på hedersrelaterade hot
- hur används landinformation
- hur används språkanalyser

- offentliga biträdens kunskapsnivå och tillgänglighet
- kompetens och tillgänglighet hos gode män
- hur ofta fattas beslut utan att beslutsfattaren träffat den sökande?

Hur funktionshinder påverkar. När problemen inte utreds definieras de sökande inte som sårbar, det ges inget stöd och då kommer inte hellre asylskälen fram. Gäller hörselskador, neuropsykiatriska problem, utvecklingsstörning lika väl som traumatisering, ptsd.

Hur uppfyller Migrationsverket sitt utredningsansvar när det gäller att begära in läkarintyg?

Utredarna är inte tränade på att höra halvkvädna utsagor från traumatiserade personer, expertis används inte.

Utvärdera pågående pilotprojekt med asylprocedur på tre veckor för vissa nationaliteter.

Ensamkommande, åldersbedömning

Två delar att granska 1) hur går åldersbedömningarna till.
2) åldersbedömningarnas betydelse i det fortsatta ärendet

Vi har fått in många vittnesmål och många tips om utvärderingar och statistik. Det gäller även proceduren, som bristen på information om hur bedömningen kan ifrågasättas, möjligheten till second opinion. Olika praxis hos Migrationsverket och domstolar kan sätta ungdomar mellan stolarna (exempel: uppehållstillstånd nekats på grund av en åldersuppskrivning och därefter nekats tillstånd enligt gymnasielagen på grund av att åldern skrivs ner igen.)

I ett större perspektiv: Det som började hända 2016 behöver granskas, med massiva åldersuppskrivningar, 18 år på beslutdagen, berövande av boende, god man mm i ett slag, förlorade gymnasieplatser, att många hamnade på gatan istället etc.

Sedan behöver hela förloppet granskas, vad gymnasielagarna betyder och hur de rundades, hur de sociala rättigheterna satts ur spel vid tillämpningen av gymnasielagen.

Domstolsprocedur

Motsvarande förslag om granskning av utredningarna som när det gäller Migrationsverket. Samma kritik rörande orimliga beviskrav och felfinneri.

Förslag till studier:

Granskning av protokoll. Görs en självständig bedömning av skälen, beaktas nya omständigheter, hur används landinformation?

Finns skillnader mellan domstolarna?

Hur går förhören till?

Efterföljs rätten till muntlig förhandling åtminstone när trovärdigheten ifrågasatts?

Efterföljs rätten till nämnd i ärende av stor betydelse för den sökande?

Hur hanteras nämndemäns jäv, misskötsel som ointresse, somna under förhandling osv.

Har det blivit svårare att få anlita vittnen? Vittnen som är beredda att komma nekas tillträde, kan vara präster i konvertitärenden, experter från hemlandet.

Migrationsverkets roll i domstol. Vägs Migrationsverkets bedömning mot annan landinformation och experter eller är Migrationsverket både part i målet och enda expertis? Kan ett fel i Migrationsverkets utredning som påtalas påverka utgången eller försvinner det i standardsvaret att "det gjordes en sammanvägd bedömning?"

Handläggningstid. Vilka grupper har påverkats i och med ärendeprioriteringen, vad har tidsutdräkten det fått för betydelse i olika ärendegrupper? För asylärendet, och även mentalt, socialt.

Mottagande

Omständigheterna kring registrering av asylsökningar och första kontakt med Migrationsverket under hösten 2015. Konsekvenser att vissa registreringar skedde i kaos med följd att felaktiga eller ofullständiga uppgifter registrerades. Konsekvenser av uppskjutna registreringar, särskilt förbi datumet 24 november 2015.

Bemötandet av sårbara personer. Isolering och trakasserier. Bristen på vård och utredning av ptsd, funktionshinder. God man och ombud finns inte där när de skulle behövts, sjuka avstå från vård för att full kostnad krävs.

Handläggningstiden och dess inverkan på psykisk och fysisk hälsa och för asylärendets utredning.

Hanteringen av AT-UND. Godtycklighet i vilka som beviljas. Handläggningstid som kan bli mer än ett år. Byråkratiska hinder för samordningsnummer, bankkort mm.

Tillgång till språkundervisning, praktik, sysselsättning.

Mottagande i kommuner

Hur agerar eller inte agerar kommunerna för att ge vård, boende, möjliggöra skolgång etc. Hur används pengar som öronmärkts som extra stöd till ungdomar, till hemlösa m fl.

Konsekvenser av bostadslösheten.

Sociala, psykologiska och ekonomiska konsekvenser av att beviljas tillstånd för studier enligt "gymnasielagen"

Hur förberedda och informerade var anställda i Migrationsverket och kommunerna för vad som gäller för dem som fått tillfälliga tillstånd? Hur förberedda är det nu kring vad som händer vid förlängning?

Rättigheter för papperslösa,. Hur har ändringarna i LMA-lagen och de nya lagen av uppehållstillstånd påverkat rättigheterna som stärktes 2013? Nekas livsviktig medicin? Hur informeras vård- och apotekspersonal om rättigheter?

Barnfamiljer som inte ska förlora LMA gör det ändå om de varit utomlands.
Ansökningar om ny prövning från papperslösa snabbbehandlas inte, även om det gäller barnfamiljer eller länder med verkställighetsstopp som Libyen och Sudan. De har rätt att vara i Sverige men ingen rätt till försörjning

Kartlägg civilsamhällets mottagande, till exempel organisationer som stöttat flyktingar sedan 2015

Kartlägg flyktingarnas egna aktiviteter och organisationer

Kartlägg företag som ställer upp, tex för att ordna anställningar.

Konkret förslag: Beskriv vad som hände på Gotland genom föreningen "EBO Storsudret" och vad det ledde till.

Ta vara på projekt, mindre utredningar och rapporter som tagits fram inom vården. Det kan handla om tolkanvändning, vad vård som inte kan anstå betyder, vad de tillfälliga tillstånden fått för konsekvenser...

Passkrångel

Två typer av problem: 1) bedömning av pass, olika moment 22-situationer
2) kravet på giltigt pass tycks ha glidit över till ett krav på styrkt identitet som inte finns i lagen. Gäller både Migrationsverket och Skatteverket.

Frågan berör både personer i processen, personer som fått uppehållstillstånd och personer som fått avslag, inte minst de som vill ansöka om arbetstillstånd.

1. Exempel Afghanistan: Antingen anser Migrationsverket att passet inte kan godtas för att det tillkommit på grundval av samma tazkira som Migrationsverket tidigare avfärdat - trots att denna tazkira nu faktiskt har verifierats ELLER så anser Migrationsverket att passet inte kan godtas för att det av verket påhittade födelsedatumet har använts - detta trots att ett godtyckligt valt födelsedatum måste fyllas i för att ett pass ska kunna utfärdas. Personen uppmanas skaffa nytt pass vilket ambassader normalt nekar. Lyckas personen skaffa ett nytt pass kan det avfärdas med motivation att personen nu uppträtt i två identiteter.

Kan flyktingstatus på grund av kontakt med ambassaden ifrågasättas i efterhand då personen på uppmaning skaffat hemlandspass för att styrka identitet?

Fler exempel på pattsituationer för födelsebevis, adoption mm.

Kan vi spåra hur praxis har glidit? Beträffande Afghanistan verkar det uppenbart att kraven skärpts i takt med att passen faktiskt blivit mer tillförlitliga.

Passet behålls av Migrationsverket under proceduren och lämnas inte ut - hindrar passförlängning, äktenskap, anställning, bankkort...

2. högre krav ställs för arbetstillstånd och giftermål än lagens krav på giltigt pass. Tidigare har pass utfärdade enligt hemlandets regler och procedur godtagits, nu kan kraven vara högre och

därmed omöjliga att uppfylla. Även kraven på hur passet utfärdats kan vara orimliga. Ex personlig uthämtning av pass krävs trots att passet innehåller biometriska kännetecken.

Återvändandeprocedur

I problematiken ingår att asylsökande och stödpersoner uppfattar information om stegen som hot, trots att handläggare måste informera om vad beslutet innebär.

Begreppet frivillighet ställer till problem. Det som avses är självmant återvändande, dvs att acceptera beslutet utan fysiskt tvång. Men det upplevs som ett övergrepp att tvingas underteckna att återvändande sker frivilligt när det inte är sant.

Alla vet inte vad de undertecknar. Vanligt att förvarstagna pressas att underteckna trots att det inte längre finns utrymme för frivilligt återvändande i lagens och EU-direktivets mening.

Varken informationen om tågordningen eller själva tågordningen fungerar.

Hur vanligt är det att återvändandeprocess fortgår parallellt med VUT, även när tidsfristen förlängts?

Hur vanligt är det att återvändandesamtal sker först efter att utvisningsbeslut vunnit laga kraft, LMA dragits in och återreseförbud utlösts? Möjligheten att få återetableringsstöd och undvika återreseförbud missas. Planer på arbetstillstånd saboteras.

Återreseförbud utfärdas för ensamkommande redan medan de är minderåriga och inte förväntas återvända frivilligt på egen hand. Detta tycks ske i strid med MiÖD. Varför och hur ändrades praxis?

Vilket konstruktivt återvändandearbete finns i praktiken? Information om hemlandet och stöd där, stöd för att söka arbetstillstånd.

Utvärdera Strömsundsmodellen, vad händer med barnen efter att de blivit "lugnare"? Är de i hemlandet, papperslösa i Sverige eller är de i Frankrike? Finns det andra goda projekt som kan utvärderas?

Andra oegentligheter.

Polis tillåts vänta utanför vid återvändandesamtal (tveksamt om det stämmer).

Handläggare påstår att "du kan vänta på överklagande i Kabul".

Enligt info på hemsidan är återetableringsstöd ett alternativ till överklagande. Information går ut om EU:s återvändandestöd som inte existerar.

Hemlandets ambassad erkänner inte personen som medborgare, men gränspoliserna utfärdar EU-pass.

Hur fungerar spårbyte och arbetstillstånd efter återvändande? Är förvaltningsmyndigheterna behjälpliga eller ser de det som sin uppgift att hindra människor att utnyttja denna rättighet?

Analys av återvändandeaftalen med eventuella kopplingar till bistånd och till utfästelser från ursprungslandet - hur följs avtalen upp? Se även eventuell koppling till asylskäl, under den rubriken.

Förvar, verkställighet

Situationen för personer som gör gällande att de är minderåriga vid tidpunkten för vistelse på förvar men hanteras som vuxna enligt systemet.

Ingen information eller desinformation till förvarstagna angående när verkställighets ska ske.

När den som suttit frihetsberövad utsatts för ett misslyckat verkställighetsförsök börjar tiden räknas om för att hen "lämnat landet". Förvarstid kan därmed förlängas utan begränsning, hur stämmer det med återvändandedirektivet?

Antalet förvarsplatser har ökat. Är myndigheterna mer benägna att ta folk i förvar snarare än att ha dem under uppsikt?

Tillgång till vård. Personer som uppger att de misshandlats vid verkställighetsförsök vägras läkarundersökning och därmed dokumentation.

Hur efterföljs reglerna för avskiljning och häktesplacering? Förekommer det provocerat eller som bestraffning?

Hur stor del av personalen kommer från kriminalvården och hur påverkar detta arbetssättet?

Hur hanteras klagomål? Hanteras de över huvud taget, vart tar skrivelser vägen?

Har möjligheten för frivilligorganisationer att besöka förvaret minskats? Vem beslutar?

Utanför förvaret: Pågår det en upptrappning när det gäller att söka efter utvisade? Exempelvis genom razzior hos stödpersoner, barnverksamhet eller besök i skolor. Kan i så fall ha att göra med lagändringen hösten 2017 som gav nya befogenheter till polisen.

Efter utvisning

Vad händer med dem som återsänts till Kabul? Vittnesmål finns om personer som hamnat i stridsområde och som skadats

Vad händer med dem som ger sig av till Frankrike?

Alla länder: Hur utvärderas återvändandeavtal och ifall villkoren uppfylls?

Brister i det underlag som kommit in till kommissionen

Dålig ingång på positiva erfarenheter.

Dominans av ensamkommande, dominans av Afghanistan.

Vi har fått flera tips om källor, men de rör i princip samma grupper.

Vi behöver kontakt med andra exilgrupper, få in erfarenheterna av tillfälliga uppehållstillstånd men också lösningar för integration mm.

Systemkollaps, signaler

Förutsebarhet. Hur har lapptäcket av lagändringarna och bristande vägledning i förarbeten, skiftande tillämpning mm på verkat förutsägbarheten?

Kommunikationen inom regeringskansliet och med myndigheterna 2015. Vad skrev egentligen MSB till regeringen och vad sa de till andra organisationer? Vad trodde de faktiskt om situationen? Vem sa systemkollaps?

Fråga riksdagsledamöterna hur de tänkte när den tillfälliga lagen bestämdes och senare när den förlängdes? Vad var deras skäl? Vad tänkte de om konsekvenserna? Hade de läst remissvaren?

Fråga politikerna hur de ser på rättssäkerheten. Tror de att den finns, känner de till kritiken?

Kommunikationen mellan regeringen och migrationsverket. Regleringsbrev sedan 2015. Vilka andra signaler finns? Hur kom det sig att avstämningen som skulle ske efter två år inte gjordes?

Har Migrationsverket levt sitt eget liv med en tillämpning som går vid sidan av vad politikerna hade tänkt? Påverkar det politiska klimatet bedömningarna?

Insyn: Forskarna nekas ofta tillträde till asylutredningar. Detta kommer att bli ett praktiskt problem för kommissionen.

Samhällsretorikens och mediers betydelse

Hur har politiker valt att offentligt beskriva situationen för asylsökande människor? Hur kan man förstå deras berättelser ur ett historiskt, socialt eller kulturellt perspektiv?

Hur ser medierns/journalisternas beskrivningar av asylsökande människor/asylmottagningskontexten/rättssäkerheten ut? Hur kan man förstå deras berättelser ur ett historiskt, socialt eller kulturellt perspektiv?

Hur använder olika grupper sociala medier för att påverka och sprida information – politiker, journalister, rasistiska/nationalistiska grupper, civila ”stödgrupper” och asylsökande själva?